

Zákaz zneužití práva je obecný princip právní, který umožňuje soudci rozhodnout v rozporu s konkrétním ustanovením zákona, pokud dojde k závěru, že daňový subjekt svým jednáním zneužívá právo v rozporu s jeho účelem. Právo pak danému daňovému subjektu není přiznáno. V České republice se tento princip vyskytuje převážně v oblasti soukromého práva, avšak kontroverznější je tato problematika v oblasti daňového práva., kde princip zákazu zneužití práva slouží jako nástroj k zamezení příliš agresivnímu daňovému plánování. Tato rigorózní práce princip popisuje z několika pohledů.

Po teoretickém úvodu popisuje vývoj doktríny v evropském právu, odkud byl do českého daňového práva převzat tzv. „dvousložkový test zneužití“. Poté na příkladech ukazuje pojetí zákazu zneužití práva v soukromém právu, kde tento princip tvoří podskupinu jednání proti dobrým mravům. Pokračuje popisem judikatury Nejvyššího správního soudu v daňových věcech, kdy od roku 2005 postupně dochází k vymezení tohoto pojmu a jeho vyhranění vůči dalším institutům sloužícím jako nástroje, jejichž pomocí správci daně zabráňují příliš agresivnímu daňovému plánování. Těmito jinými instituty jsou například zastírané právní jednání (dissimulace), daňový podvod nebo dokonce neplatnost celé transakce z důvodu porušení § 39 občanského zákoníku (zákaz obcházení zákona).

Čtvrtá část práce je věnována komparativní analýze. Zahraniční státy jsou rozděleny do dvou skupin – na státy se systémem common law a ty s kontinentální právní kulturou. Z této analýzy vychází závěr, že přístup k doktríně zákazu zneužití práva v daňovém právu se v jednotlivých státech značně liší. Nejvyspělejší je v tomto směru (nikoliv překvapivě) americká právní kultura.

Z americké literatury a nauky čerpá závěrečná část. V této části je princip zákazu zneužití práva konfrontován s dalšími principy a hodnotami českého právního řádu.